

VIVÈNCIES D'UNA ÈPOCA DIFÍCIL

Tindria aproximadament uns onze anys quan va esclatar la guerra del 36. L'alçament el vaig viure en un poble de Palència, anomenat Villaramial, on manaven els socialistes. El que més recordo, i amb molta tristesa, és que treien a la nit a la gent de les cases per ser d'un partit o un altre i els agafaven en grups i se'ls emportaven a fora del poble i els afusellaven. Va haver-hi un moment en què un home respectable del poble va parar tot aquest tema d'emportar-se gent del poble. Tenia molt de poder; era catòlic, és clar, i això era un grau.

Es diferenciaven els dos bàndols de la següent manera. Els "requetes", aquells que eren carlistes, anaven vestits amb boina vermella i eren molt catòlics. L'altre bàndol eren els feixistes, amb camisa blava i gorra blava.

El més característic de l'època era el racionament, a cada família, segons els membres, se li donava una cartilla de racionament, que incloïa: una ració de cafè, d'oli, llegum i farina, és a dir, el més bàsic per a una família, però que no arribava per a tothom, ja que era molt escàs.

Allò més agradable era la unió de la nostra família en els moments difícils, com va ser aquesta època. Érem vuit fills, però quan va ocórrer érem cinc membres. El meu germà va coincidir que era al servei militar i el que recordo és la nina de drap que em va portar a la seva tornada.

La nostra tia ens va ajudar molt, ja que tenia una bodega tenda i sempre ens passava menjar i roba, perquè no n'hi havia prou amb el racionament. I, gràcies a Déu, no vam passar gaire gana. En famílies molt nombroses, com la nostra, el racionament i l'estraperlo no donaven ni per començar. El pa negre era molt dolent, semblava ciment, molt dolent, però així durava molts dies. Dia sí dia també menjàvem escudella i carn d'olla per dinar, era el que hi havia, i encara gràcies. A casa teníem gallines i un porc, que no ens van treure els militars, i ens van salvar de la fam. Abans de la guerra berenàvem pa amb xocolata... Quins records.

L'escola era el que més m'agradava, el millor de la meua vida. Primer vaig anar a un col·legi de monges, i després a un col·legi estatal, on hi havia quatre mestres, una per cada grau. Estàvem separats els nois de les noies, i l'ensenyament era de tendència catòlica. La dinàmica que hi havia era que, cada dia, a l'inici de la classe es feien grups per graus. Estàvem agrupats per nivells d'aprenentatge, els pupitres de tres als laterals i davant els més intel·ligents. Al matí fèiem les quatre regles i a la tarda, labor. Al pati era el moment en què ens trobàvem els nois i les noies.

Fèiem sortides a fora amb el tren anomenat "xangai", que treia molt de fum i els seients del qual eren de fusta, molt incòmodes. Havíem de fer redaccions de tot allò que vèiem. Vaig fer una sortida a Palència, a una fàbrica de mantes, i una altra sortida a la catedral de Burgos

El mes de maig era el mes de Maria, i es feien oracions i cants. Es tractava d'un poble molt beat, i les misses i els rosaris tenien un horari. Per anar a l'església a pregar, les dones es vestien de forma especial, amb un vel. Eren molt viscuts els dies grans, com el Corpus.

Les distraccions al poble en aquella època eren bàsicament tres llocs per ballar, i un cinema, que era on podíem accedir, perquè també hi havia un casino, que era on anaven els més rics a jugar al dòmino i a cartes.

Quan no tenies diners també jugaves amb els amics a la era i a la corda, a la pilota, i a un joc que li deien "el marro".

Els dies de cada dia portàvem un vestit de percala i els diumenges, vestit de crespó. Era la mare molt curosa i em feia els vestits amb molta cura. La muda ens la canviaven una vegada a la setmana. Quan anava a les monges, portava una capa negra i abric, però això ja quan vaig tenir catorze anys.

Sempre portava sabates, de les quals en tenia molta cura; vaig tenir sabates de xarol. En ocasions, quan plovia molt, anava al col·legi amb avarques.

Una anècdota que va haver-hi al poble va ser quan van baixar d'un camió uns militars italians a buscar uns "boterking", perquè al poble hi havia una fàbrica important de sabates i pells.

La meva mare anava vestida de negre, amb toqueta, el cabell recollit i mocador negre. Perquè el cabell quedés lluent, es rentava amb una herba. La roba la rentaven amb sabó "lagarto", aigua del pou i anaven a la font, que en deien la "bartola".

Felisa